

Årsredovisning

1 januari–31 december 2020

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet

org. nr 802007-5852

Innehåll

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE 2020	3
Institutets uppdrag.....	3
Året 2020 – sammanfattning.....	3
Viktiga händelser under året	4
Forskningsfrämjande verksamhet	5
Vetenskapliga konferenser	5
Bok- och forskningsprojekt.....	6
Vetenskapliga samarbeten i Sverige och internationellt	8
Vetenskapliga publikationer	9
Övrig forskningsfrämjande verksamhet.....	10
Forskningsstödjande verksamhet.....	11
Forsknings- och referensbiblioteket	11
Samlingarna	12
Katalogisering	13
Information och kommunikation	14
Informations-spridning och medial uppmärksamhet	14
Tredje uppgiften	15
Arrangemang	16
Samarbeten	18
Nordiska och internationella kontakter.....	18
Styrelse	19
Personal	19
Institutets ledning och kansli	20
Den forskningsfrämjande verksamheten	20
Den forskningsstödjande verksamheten	20
Praktikanter	21
Bilagor.....	22
Biblioteksstatistik.....	22
Statistik digitala plattformar och sociala medier	23
Föreläsningar, program och publicerat	23

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Förvaltningsberättelse 2020

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet är en forskningsinfrastruktur och ett nationellt centrum för barn- och ungdomslitteratur med forskningsfrämjande och forskningsstödjande verksamhet. Institutet är en efterfrågad forskningsmiljö och mötesplats för forskare, och spelar en viktig roll för den nationella, nordiska och internationella forskningen inom området, både som resurs (forskningsbibliotek, information, arkiv) och innovatör (forskningsinitiering, konferenser, publikationer med mera). Institutets kärnverksamhet finansieras till största delen av statsanslag från Utbildningsdepartementet, Forskningspolitiska enheten. Den övriga utåtriktade programverksamheten sker huvudsakligen genom program öppna för allmänheten och syftar till att lyfta fram och öka den allmänna kunskapen om barn- och ungdomslitteraturen. Denna verksamhet bedrivs huvudsakligen genom samarbeten med andra och med bidrag från Stockholms stad.

Stiftare och representerade i styrelsen är Stockholms universitet, Svenska Förläggareföreningen, Föreningen Svenska Tecknare och Sveriges Författarförbund. I styrelsen har 2020 även ingått en ordinarie ledamot med förankring i Stockholms kommunpolitik. Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet står, liksom andra stiftelser, under Länsstyrelsens tillsyn.

Institutets uppdrag

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet fungerar som ett nav för forskningen och det kvalificerade samtalet om barn- och ungdomslitteratur. I uppdraget ingår att stödja och främja forskningen inom området. Sedan starten 1965 har Sbi arbetat för att stärka barnbokens ställning och för att öka kunskapen om barn- och ungdomslitteraturen. Institutet är en självständig stiftelse som eftersträvar dialog med olika aktörer inom verksamhetsområdet. Sbi vill stimulera en öppen och bred diskussion samt verka för en ökad kompetens och status för alla verksamma inom barnkulturområdet. Svenska barnboksinstitutets verksamhet grundar sig i dess stadgar och ändamålet är att stödja och främja forskning och undervisning på alla nivåer i ämnet barn- och ungdomslitteratur, samla och katalogisera i Sverige utgiven barn- och ungdomslitteratur, upprätthålla ett forsknings- och referensbibliotek, vara ett internationellt kontaktnät, öka kunskapen om och förståelsen för barn- och ungdomslitteratur samt sprida forskning och information om barn- och ungdomslitteratur till förlag, media, bibliotek och andra institutioner.

Året 2020 – sammanfattning

Verksamhetsåret inleddes med ett besök av Ministern för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans som träffade institutets medarbetare samt fick en längre presentation om Sbi och en rundvandring. År 2020 har sedan i mars i hög utsträckning präglats av coronapandemin. Sbi har arbetat med att anpassa verksamheten för att klara de nya utmaningar som pandemin medfört och samtidigt upprätthålla en hög nivå på verksamheten. Den utåtriktade verksamheten har fått ställas om till andra arbets sätt och samarbeten med andra aktörer har i och med detta utvecklats. Svenska barnboksinstitutet upplever fortsatt en mycket positiv respons från omvärlden på det arbete som utförts och trycket på institutets resurser och tjänster har trots coronapandemin varit hög. Såväl forskningssamarbeten som programverksamhet och biblioteksservice har i stor utsträckning flyttats över i digitala kanaler.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Det forskningsfrämjande arbetet har bedrivits på en rad olika plan. Sbi:s olika forskningsprojekt kring svensk barnlitteraturhistoria och Barnbiblioteket Saga har fortskridit, nya titlar har tillkommit i Sbi:s vetenskapliga skriftserie och tidskriften *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* hade ett mycket framgångsrikt år vad gäller antalet publicerade artiklar och lanserade även en ny webbplats. I januari påbörjades även det till Sbi förlagda forskningsprojektet *Astrid Lindgren-koden*, finansierat av Riksbankens jubileumsfond, som har rönt stor uppmärksamhet under året.

Även den forskningsstödjande verksamheten har pågått med oförändrad kraft. Arbetet med bokinsamling, inköp och katalogisering i institutets forsknings- och referensbibliotek har fortskridit och för att i så hög utsträckning som möjligt upprätthålla en god service till bibliotekets användare under coronapandemin infördes förändrade rutiner i mitten av mars. Det mesta av servicen har genomförts via e-post, telefon och i förhand bokade besök. Biblioteksverksamheten har också förstärkts under året genom implementeringen av det nya bibliotekssystemet KOHA och inrättandet av ett nytt rullarkiv. Utgivningen av barn- och ungdomsböcker i Sverige är fortsatt stor och en av bibliotekets viktigaste uppgifter är att samla in och hantera detta material.

Det fokus på att stödja och främja barns och ungdomars läsning som uttalats från bland annat politikerhåll, förmedlare, skola och bibliotek bidrar till att intresset för svensk barn- och ungdomslitteratur i samhället är stort. Det i sin tur bidrar till att efterfrågan på Sbi:s expertkunskaper vad gäller utgivning av och forskning om barn- och ungdomslitteratur alltså är hög. Det märks till exempel i förfrågningar och mediabevakning kring den årliga Bokprovingen, Sbi:s forskningsprojekt och inför utdelningen av olika litteraturpriser, liksom i forskares, studenters och allmänhetens förfrågningar till Sbi.

I den rådande situationen har institutet lyckats bra med att ställa om till digitala aktiviteter. Programverksamheten med Bokprovingen i spetsen gjordes snabbt om till digitala program. Den planerade internationella konferensen på temat flickskap och flicklitteratur genomfördes helt digitalt och blev en succé med tre gånger så många deltagare än väntat. Även de barnlitterära vandringarna som genomfördes under hösten blev mycket uppskattade. Aktiviteten ökade också i institutets sociala medier.

Det interna arbetet har framför allt fokuserat hanteringen av coronapandemin och omställningen till digitalt arbete och hemarbete, med en särskild satsning på bra hemarbetsmiljö för medarbetarna. Pandemin innebar även att det pågående arbetet med mål och visioner tillfälligt pausades under 2020.

Viktiga händelser under året

- Besök av Ministern för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans.
- Genomförande av den digitala konferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond* med 270 deltagare. Sbi i samarbete med Linnéuniversitetet i Växjö och Dawn Sardella-Ayres, University of Cambridge, England.
- Framgångsrikt första år för det nya forskningsprojektet *Astrid Lindgren-koden*.
- Framgångsrikt år för *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning*, med bland annat publiceringar av bidrag baserade på presentationer från förra årets stora arrangemang IRSC Congress 2019, en ny uppgraderad webbplats och lansering av en Facebook-sida.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

- Framgångsrikt genomförande av digital Bokprovning och utveckling av digitala program och digital kommunikation.
- Lansering av nytt pressrum med utökat omvärldsbevakningsverktyg.
- Installation av nytt bibliotekssystem och nytt rullarkiv.
- Rekrytering av ny medarbetare och satsningar på arbetsmiljö vid hemarbete.

Forskningsfrämjande verksamhet

Institutets forskningsfrämjande verksamhet har varit omfattande under året. Institutets största arrangemang 2020 var samarbetet kring den internationella forskarkonferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond* i oktober, som blev digital och attraherade hela 270 deltagare. Åtskilliga publiceringar har också kommit från förra årets stora evenemang, den internationella konferensen *IRSL Congress 2019: Silence and Silencing in Children's Literature*, bland annat genom institutets vetenskapliga tidskrift *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* som hade en gedigen utgivning under året.

Under 2020 drog även forskningsprojektet *Astrid Lindgren-koden* igång, den första studien någonsin av Astrid Lindgrens originalmanuskript. Under året har bland annat digitalisering och manuell avkodning av Astrid Lindgrens stenogramblock utförts och projektet har fått stor uppmärksamhet i media och genom projektdeltagarnas medverkan vid konferenser och seminarier. Vidare har projektet *Den svenska barn- och ungdomslitteraturens historia* gått in i sin slutbearbetningsfas samtidigt som arbetet med forskningsprojektet *Barnbiblioteket Sagas arkiv: Kartläggning och visualisering av en svensk barnboksserie (1899–1970)* har fortskridit, den sistnämnda dock i långsammare takt än planerat på grund av pandemin. I institutets skriftserie publicerades tre nya böcker och institutet har även haft ett antal nordiska och europeiska forskare och studenter på längre forskningsvistelser.

Vetenskapliga konferenser

Konferensen Conceptions of Girlhood Now and Then

Den 6–8 oktober 2020 arrangerade Sbi den internationella forskarkonferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond* tillsammans med nätverket *Centre for Childhood Research in Literature, Language and Learning (CHILL)* vid Linnéuniversitetet i Växjö och Dawn Sardella-Ayres, University of Cambridge, England. Konferensen skulle ursprungligen ägt rum i Växjö, men på grund av coronapandemin genomfördes konferensen istället digitalt via Zoom och Linnéuniversitetets LnuPlay. Totalt deltog cirka 270 personer från hela världen. Utöver de forskare och andra medverkande som föreläste deltog också ett stort antal åhörare. Att konferensen genomfördes digitalt möjliggjorde ett långt större antal åhörare än vad som hade kunnat förväntas om konferensen genomförts på plats i Växjö. Medel för konferensens genomförande tilldelades från Riksbankens jubileumsfond, Crafoordska stiftelsen och Linnéuniversitetet.

Konferensens huvudtalare var Nazera Sadiq Wright (University of Kentucky, USA), Sbi:s forskningsledare Åsa Warnqvist och Mia Österlund (Åbo Akademi, Finland). Det anordnades också ett panelsamtal där

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

forskarna Malin Alkestrand (Linnéuniversitetet), Hilda Jakobsson (Stockholms universitet), Maria Nilson (Linnéuniversitetet), Eva Söderberg (Högskolan Dalarna) och Birgitta Theander (Lunds universitet) deltog. I övrigt hölls 48 presentationer, indelade i fem sessioner med tre parallella paneler som på olika sätt berörde flickor i barn- och ungdomslitteraturen. Det bjöds bland annat på presentationer om flickan som hjälte, queera flickskildringar och den klassiska flickboken i olika kulturella kontexter. Sbi:s medarbetare Malin Nauwerck och Hanna Liljeqvist deltog med varsin presentation (se rubriken Föreläsningar och program för mer information om medarbetarnas respektive presentationer).

Deltagarna erbjöds två digitala kvällsaktiviteter. Lisa Källström (Lunds universitet) föreläste om Pippi Långstrump, vilket följdes av ett mingel där deltagarna delade med sig av sina egna minnen av Pippi. En quizkväll med tema flickböcker anordnades också. Konferensen fick mycket positiv feedback i den utvärdering som skickades ut till presentatörerna efter konferensens slut.

Artiklar baserade på konferensens presentationer kommer att publiceras i institutets tidskrift *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* under 2022. Gästredaktörer för temat är två av konferensarrangörerna, Malin Alkestrand och Maria Nilson, båda verksamma vid Linnéuniversitetet.

Publikationer från IRSL Congress 2019

År 2019 arrangerade Sbi den internationella forskarkonferensen IRSL Congress 2019: Silence and Silencing in Children's Literature i samarbete med Stockholms universitet, Malmö universitet och finländska Åbo Akademi. 513 forskare och andra medverkande från 52 olika länder deltog. Temat för konferensen var tystnader och tystanden i barn- och ungdomslitteraturen. Även under 2020 har konferenstemat fortsatt att väcka uppmärksamhet i den akademiska världen då ett flertal vetenskapliga artiklar baserade på presentationer från konferensen har publicerats i olika sammanhang. Konferensarrangörerna Elina Druker (Stockholms universitet), Björn Sundmark (Malmö universitet), Mia Österlund (Åbo Akademi, Finland) och Sbi:s forskningsledare Åsa Warnqvist har varit redaktörer för samtliga publikationer.

I ett specialnummer av den vetenskapliga tidskriften *International Research in Children's Literature* (volym 13, juli 2020) publicerades fem artiklar tillsammans med en introduktion skriven av konferensarrangörerna. I Sbi:s egen tidskrift *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* (volym 43, 2020) publicerades åtta artiklar på temat "Silence and Silencing in Children's Literature", varav majoriteten härrörde från konferenspresentationer (en artikel i tidskriftens andra tema för året med fokus mångfald byggde också på en konferenspresentation). Ytterligare ett antal artiklar på temat tystnader och tystanden kommer att publiceras i *Barnboken* under 2021. Därtill arbetar arrangörerna med att färdigställa en tryckt konferensvolym bestående av ett urval bidrag baserade på presentationer från IRSL Congress 2019, däribland konferensens fem keynotes. Planen är att utge volymen på Makadam förlag 2021.

Bok- och forskningsprojekt

Bokprojektet Den svenska barnlitteraturens historia

Svenska barnboksinstitutet leder och finansierar projektet *Den svenska barnlitteraturens historia*, ett översiktsverk över svensk barn- och ungdomslitteratur och dess historia. Boel Westin (Stockholms universitet) är vetenskaplig redaktör och institutets forskningsledare Åsa Warnqvist är redaktör och projektledare. Projektets redaktionsråd består av Ulf Boëthius (Stockholms universitet), Lena Kåreland

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

(Uppsala universitet), Janina Orlov (Stockholms universitet) och Elina Druker (Stockholms universitet). Arbetet med projektet har under 2020 gått in i slutbearbetningsfasen, med fokus på faktagranskning och bildurval. Utgivningen är planerad till 2022 med Natur & Kultur som utgivande förlag. Medel för projektet har under åren tilldelats från Kungliga Patriotiska Sällskapet, Svenska Akademien, Torsten Söderbergs Stiftelse, Åke Wibergs Stiftelse, Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur och Stiftelsen Olle Engqvist Byggmästare.

Under arbetets gång har redaktionen identifierat områden där tidigare forskning saknas. Detta har resulterat i tidskrävande grundforskning för att göra den historiska översikten fullständig. Det är också den främsta anledningen till att projektet har dragit ut på tiden. Verket kommer att fylla en viktig funktion för såväl lärarutbildningen och andra utbildningar som för allmänheten, media och det barnlitterära fältet i dess helhet.

Forskningsprojektet Barnbiblioteket Sagas arkiv

I projektet *Barnbiblioteket Sagas arkiv: Kartläggning och visualisering av en svensk barnboksserie (1899–1970)* undersöks betydelsen av Barnbiblioteket Saga, en av de största läsfrämjandesatsningarna genom tiderna i Sverige. Barnbiblioteket Saga startades av folkskollärarna vid förrförra sekelskiftet och på 1960- och 1970-talen överfördes Saga-arkivet till Svenska barnboksinstitutet. Det övergripande syftet med projektet är att tillgängliggöra och forska om samlingen och arkivet. Centrala frågeställningar är: Vilka förhandlingar och förmedlingsprocesser måste ett verk passera för att nå fram till barnet för hundra år sedan? Vilka instanser och aktörer är inblandade? Hur förvaltas det barnlitterära arvet och för vem? På vilket sätt är erfarenheter från Saga relevanta för lustläsning i dag? Hur kan digitaliseringsinsatser utformas så att arkivet blir tillgängligt för såväl forskare som barn och en bredare allmänhet? Projektet avser att utarbeta en strategi för digitalisering av samlingen samt att forska om skapande, förvaltning och förmedling av ett barnlitterärt kulturarv.

Forskningen bedrivs av 12 forskare verksamma vid åtta svenska universitet och högskolor. Samtliga är välmeriterade inom för projektet relevanta områden. Medverkande forskare är Maria Andersson (Stockholms universitet), Anne Banér (Stockholms universitet), Ulf Boëthius (Stockholms universitet), Elina Druker (Stockholms universitet), Martin Hellström (Linnéuniversitetet), Lena Kåreland (Uppsala universitet), Sara Kärrholm (Lunds universitet), Eva Nordlinder (Mittuniversitetet), Björn Sundmark (Malmö universitet), Åsa Warnqvist (Svenska barnboksinstitutet), Olle Widhe (Göteborgs universitet) och Magnus Öhrn (Stockholms universitet).

Projektledare är institutets forskningsledare Åsa Warnqvist och projektet administreras av Sbi. Medel för förberedande arbete har tilldelats från Anérstiftelsen, Åke Wibergs Stiftelse och Magnus Bergvalls Stiftelse och medel för att påbörja några forskningsuppgifter samt kartläggning av arkivet tilldelades 2019 från Lärarstiftelsen. Detta arbete har påbörjats under 2020, men på grund av coronapandemin har den workshop som planerades under året inte kunnat genomföras. Däremot har arbetet med kartläggning av arkivet samt flera av de individuella forskningsuppgifterna kunnat fortgå. Även arbetet med att söka medel för ett större digitaliseringsarbete inom projektet har fortsatt.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Forskningsprojektet Astrid Lindgren-koden

Forskningsprojektet Astrid Lindgren-koden kommer att utmytna i den första studien av Astrid Lindgrens originalmanuskript. Det är det första större externa projekt som förläggs till Svenska barnboksinstitutet sedan institutet blev auktoriserad medelsförvaltare för Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet, Forte och Formas. Projektet inleddes 2020 och ska pågå i minst tre år. Forskare i projektet är Malin Nauwerck, fil.dr i litteraturvetenskap och Anders Hast, professor i datoriserad bildbehandling. Deltar i projektet gör även Karolina Andersdotter, bibliotekarie med inriktning på digitala metoder, och Britt Almström, tidigare riksdagsstenograf. I forskningsprojektet sammanförs kompetenser från litteraturvetenskap, datavetenskap och professionell stenografi för att tolka Lindgrens stenogram genom digitala metoder. I fokus står de stenogramblock som innehåller *Karlsson på taket smyger igen* och *Bröderna Lejonhjärta*. Projektet finansieras med medel från Riksbankens Jubileumsfond.

Under 2020 har bland annat 52 stenogramblock som innehåller manuskriptet till *Bröderna Lejonhjärta* digitaliserats och manuell tolkning av blocken har påbörjats. Inom ramen för projektet har allmänheten bjudits in för att hjälpa till att avkoda Astrid Lindgrens stenogramblock genom så kallad tänktalko/crowdsourcing. Detta kommer att ske via en digital plattform och under 2020 har därför research och sondering inför val av plattform samt potentiella samarbetspartners gjorts. Under året har projektet fått stort genomslag i media med reportage och intervjuer i bland annat *Aftonbladet*, *SVT Kulturnytt*, *TV4 Nyhetsmorgon*, *P4 Extra* och olika lokalmedia. Den stora mediala uppmärksamheten har resulterat i en omfattande rekrytering av volontärer för crowdsourcing. En kontaktlista på över 140 stenografikunniga personer har upprättats.

2020 har de medverkande forskarna deltagit i två internationella konferenser. Under University of Antwerps digitala konferens Children's Literature and Digital Humanities deltog Anders Hast och Malin Nauwerck med föredraget "The Stenographic Code" där de presenterade forskningsprojektet. Malin Nauwerck deltog även i konferensen Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond (se rubriken Konferensen Conceptions of Girlhood Now and Then) med presentationen "Rational Women: Romance as Threat in Two Works by Louisa May Alcott and Astrid Lindgren". Nauwerck har även presenterat projektet Astrid Lindgren-koden på Centrum för barnkulturs tvärforskardag (Stockholms universitet) samt på seminariet Nya litteraturvetenskapliga fronter inom digital humaniora (Uppsala universitet) (se rubriken Övrigt där Sbi:s medarbetare medverkat). Nauwerck har också bland annat fått två abstract antagna för en artikel respektive ett bokkapitel samt publicerat en populärvetenskaplig essä. Anders Hast och hans doktorand Raphaela Heils har under 2020 huvudsakligen arbetat med att utveckla den mjukvara som krävs för att avkoda de digitaliserade manuskripten samt en metod för ordidentifiering.

Vetenskapliga samarbeten i Sverige och internationellt

Sbi har en rad samarbeten med forskare och forskningsinstitutioner i Sverige och utomlands, bland annat genom de forskningsprojekt, konferenser och publikationer som Sbi initierar och leder. Institutets mest omfattande samarbete 2020 var med Stockholms universitet, Malmö universitet och Åbo Akademi i Finland kring de publiceringar som är resultatet av IRSCS Congress 2019 (se rubriken Publikationer från IRSCS Congress 2019).

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Även samarbetet med nätverket Centre for Childhood Research in Literature, Language and Learning (CHILL) vid Linnéuniversitetet var omfattande under 2020. Sbi:s forskningsledare Åsa Warnqvist är affilierad forskare vid universitetet och ingår i nätverket. Även Sbi:s forskningsassistent Hanna Liljeqvist ingår i nätverket. Samarbetet under 2020 har i första hand berört planeringen och genomförandet av den gemensamma forskarkonferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond* som arrangerades 6–8 oktober 2020 (se rubriken Konferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then*) men även bland annat medverkan vid seminarieverksamhet och medelsansökningar för gemensamma forskningsprojekt. CHILL består av forskare från olika ämnesområden inom humaniora med ett gemensamt intresse för forskning som berör barn och barndom.

Sbi fortsatte även de samarbeten som tidigare inletts i syfte att manifesteras Sbi:s uppdrag att verka i hela Sverige och som internationellt kontaktorgan. Det internationella samarbetet manifesterades i hög grad genom Åsa Warnqvists engagemang i den tidigare nämnda forskarsammanslutningen IRSC. Warnqvist är vice ordförande och kassör i sällskapets styrelse.

Det tidigare inledda tvärvetenskapliga Erasmus-samarbetet med University of Glasgow fortsatte även 2020, men har i praktiken inte kunnat leda till något utbyte på grund av reserestriktionerna under coronapandemin. Samarbetet innebär att studenter har möjlighet att vistas vid Sbi en tid under deras tvååriga masterutbildning International Masters in Children's Literature, Media and Culture (IM CLMC). Även forskarutbyten kan komma i fråga. Samarbetet sker mellan University of Glasgow och en rad organisationer, förutom Sbi även universitet i Barcelona i Spanien, Aarhus i Danmark, Tilburg i Nederländerna och Vancouver i Kanada.

Vetenskapliga publikationer

Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning

Institutets tidskrift *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* är den enda vetenskapliga tidskriften i Sverige med fokus på barn- och ungdomslitteratur. Tidskriftens artiklar och recensioner publiceras enligt Open Access-principen och är fritt tillgängliga på www.barnboken.net. Tidskriften är även tillgänglig i fulltext via flera stora öppna internationella databaser och indexeras i 24 databaser i Sverige och internationellt, bland andra Scopus, Google Scholar och MLA International Bibliography. Under 2020 fick tidskriften 1 020 nya prenumeranter att jämföra med 575 nya 2019. De senaste årens ökning av prenumeranter är en följd av omfattande marknadsföring i samband med arrangerandet av IRSC Congress 2019. Totalt finns nu 2 032 prenumeranter från hela världen som läser artiklar och recensioner direkt på tidskriftens webbplats eller genom egna nedladdningar.

År 2020 har *Barnboken* publicerat artiklar inom två större teman. Årets ena tema var "Diversity in Nordic Children's and Young Adult Literature", vilket innefattade sex artiklar som tillsammans gav en mängd olika perspektiv på ämnet mångfald i nordisk litteratur för barn och unga. Temat innehöll även en längre introduktion författad av gästredaktörerna fil.dr Sara Van Den Bossche (Tilburg University, Nederländerna) och professor Lydia Kokkola (University of Oulu, Finland).

Temat "Silence and Silencing in Children's Literature" är sprunget ur förra årets internationella forskarkonferens om tystnader och tystanden i barn- och ungdomslitteraturen (se rubriken Publikationer från IRSC Congress 2019). Gästredaktörer är konferensens arrangörer professor Elina Druker (Stockholms

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

universitet), professor Björn Sundmark (Malmö universitet), docent Mia Österlund (Åbo Akademi, Finland) och ordinarie redaktör fil.dr Åsa Warnqvist. 2020 publicerades åtta artiklar inom temat varav majoriteten härrörde från konferenspresentationer (även en av artiklarna inom mångfaldstemat baserades på en presentation från konferensen). Det stora intresset för IRSCL Congress 2019 ledde till ett ovanligt stort antal inskickade abstracts. Därför kommer ytterligare ett antal artiklar på temat publiceras 2021.

Totalt publicerades i årgång 43 (2020) 14 artiklar (varav tretton på engelska och en på danska). 15 recensioner av teoretisk litteratur publicerades även under året (varav elva på svenska, tre på norska och en på engelska).

Under våren uppgraderades *Barnbokens* webbplats och fick i och med uppgraderingen ett nytt utseende och en delvis ny struktur. I samband med nylanseringen av hemsidan lanserades också *Barnbokens* Facebooksida. På Facebooksidan publiceras bland annat inlägg om nya artiklar och intervjuer med gästredaktörer.

Redaktör för tidskriften 2020 var institutets forskningsledare Åsa Warnqvist, som också ingår i redaktionsrådet för tidskriften. Redaktionsrådet bestod i övrigt av ledamöterna docent Mia Österlund (Åbo Akademi, Finland), professor Olle Widhe (Göteborgs universitet, Sverige), docent Maria Jönsson (Umeå universitet, Sverige) och professor Anne Skaret (Høgskolen i Innlandet, Norge). Recensionsredaktör har under året varit redaktionssekreterare Hanna Liljeqvist (Sbi). Redaktionsrådet har haft ett fysiskt möte och en omfattande löpande kommunikation via e-post. I tidskriftens internationella Advisory Board ingår 15 framstående svenska, nordiska och internationella forskare. Tidskriften ges ut med stöd från Vetenskapsrådet och hade under 2020 även ett nordiskt NOS/HS-stöd.

Institutets vetenskapliga skriftserie

Stora delar av den samlade barn- och ungdomslitteraturforskningen i Sverige ingår sedan 1971 i Sbi:s vetenskapliga skriftserie, Skrifter utgivna av Svenska barnboksinstitutet, som ges ut i samarbete med ett antal olika förlag och vetenskapliga institutioner. Det rör sig om akademiska avhandlingar, monografier, antologier och bibliografier inom området barn- och ungdomslitteratur. Redaktör för skriftserien är institutets forskningsledare Åsa Warnqvist. Skriftserien tillfördes under 2020 tre nya titlar. Vid årets slut omfattade skriftserien 152 titlar. Följande titlar utkom under 2020:

150 *Pippi mellan världar. En bildretorisk studie*. Källström, Lisa. Diss. Lund: Lunds universitet, 2020.

151 *Vart längtar min fot. Om Barbro Lindgrens författarskap*. Boëthius, Ulf. Stockholm: Makadam förlag, 2020.

152 *Framtidens kvinnor. Mognad och medborgarskap i svenska flickböcker 1832–1921*. Andersson, Maria. Stockholm: Makadam förlag, 2020.

Övrig forskningsfrämjande verksamhet

Sbi har de senaste åren arbetat aktivt för att knyta till sig forskare, dels genom att anordna aktiviteter som workshops och program och initiera bok- och forskningsprojekt, dels genom att förenkla möjligheterna att sitta på Sbi och arbeta med direkt tillgång till biblioteksmaterial och arkiv. Sedan 2018 finns sex särskilda forskarplatser i biblioteket.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Gästforskare vid Svenska barnboksinstitutet

Två av Sbi:s korttidstipendiater 2019 – Lena Manderstedt, universitetslektor vid Luleå tekniska universitet, och Laura Leden, doktorand vid universitetet i Helsingfors i Finland – hade forskningsvistelser vid Sbi under 2020. Även två studenter från Polen respektive Italien tillbringade längre perioder vid institutet för uppsatsarbete. Marco Baruzzo, student från Università Ca' Foscari i Venedig, fick medel från C.M. Leric Foundation för att besöka institutet och Patrycja Fusiewicz, student i svensk filologi på högskolan Ateneum i Gdańsk, kunde besöka Sbi tack vare ett stipendium från Svenska Institutet. Ett flertal andra forskare och studenter hade bokats in längre vistelser vid institutet under 2020, men dessa besök har fått skjutas på framtiden på grund av coronapandemin. Det gäller både besökare bosatta i Sverige och i andra länder, exempelvis Norge och Tyskland, bland andra institutets tredje korttidstipendiat 2019, Nina Goga, professor vid Högskolan på Vestlandet i Norge.

2020 års Solkatten-stipendium tilldelades forskaren Anne Morey (Texas A&M University, USA). Stipendiet delas ut av Astrid Lindgrens Stiftelse Solkatten, huvudsakligen för forskningsvistelser vid Svenska barnboksinstitutet, och administreras av Sbi, Stipendiet kommer att användas till ett forskningsprojekt om den amerikanska barnboksklubben Junior Literary Guild. Morey kommer inom ramen för projektet att undersöka hur och varför verk av Elsa Beskow och Maj Lindman valdes ut av Junior Literary Guild på 1930-talet. Med anledning av coronapandemin utlystes årets Solkatten-stipendium med förlängd och mer flexibel nyttjandetid. Inga korttidsstipendier utlystes under 2020.

Forskningsstödande verksamhet

Forsknings- och referensbiblioteket

Sbi:s bibliotek ger service till alla som söker upplysningar om barn- och ungdomslitteratur och den forskning som bedrivs om denna. Bibliotekets huvudsakliga målgrupper är forskare och studenter men service ges även till bibliotekarier, pedagoger, upphovspersoner, journalister och en intresserad allmänhet.

Under årets två första månader var besöksantalet lika stort som i januari–februari 2019. Med anledning av coronapandemin har biblioteket under resten av året haft ändrade rutiner kring besök och öppettider. Besökarna har kunnat boka in sig för att låna och lämna teoretisk litteratur, men inte kunnat sitta på plats och använda barnbokssamlingen. Institutet har dock haft några sedan tidigare inplanerade besök av gästforskare som arbetat på plats i biblioteket (se rubriken Gästforskare vid Svenska barnboksinstitutet).

Biblioteket har haft fortsatt service via e-post och erbjudit möjligheten för låntagare att få teoretisk litteratur hemskickad i de fall personerna inte kunnat ta sig till institutet. Under tiden med begränsat öppethållande har kommunikation via e-post ökat jämfört med tidigare år liksom direktmeddelanden i olika sociala medier som Facebook och Instagram.

Under 2020 har bibliotekssystemet KOHA implementerats och tagits i drift. Det nya systemet innebär en ökad användarvänlighet för både användare och personal vad gäller gränssnitt och sökfunktioner. Under

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

året har även ett nytt rullarkiv installerats i befintliga magasin. Implementeringen av bibliotekssystemet och det nya rullarkivet innebar att biblioteket höll stängt i oktober.

Under året hölls även ett möte med representanter för den av regeringen tillsatta pliktmaterialutredningen. Syftet med mötet var att informera utredningen om hur Sbi arbetar med insamling, ämnesord och övrigt arbete.

Samlingarna

I institutets samlingar ingår barnbokssamlingen, den teoretiska samlingen samt en rad specialsamlingar, varav den största är Saga-arkivet. Institutets katalogiserade bokbestånd uppgick vid årsskiftet till 122 317 volymer. Därtill kan läggas 40 aktiva periodiska publikationer. Samlingarna har växt genom åren och särskilt snabbt under 2000-talet då området har expanderat. Detta låg till grund för att det nya rullarkivet, även kallat kompaktushyllsystem, inrättades i befintliga magasin i oktober 2020. Systemet innebar en omfattande omflyttning av böcker i magasinerna. Det nya rullarkivet rymmer ca 400 hyllmeter, ytor vilka nu frigjorts i övriga magasin. Under 2021 fortsätter magasinsomflyttningen av befintliga böcker samt nyinkommet material.

Barnbokssamlingen

Sbi:s bibliotek har haft som mål att samla in hela 2020 års produktion av barn- och ungdomsböcker i Sverige. Eftersom biblioteket inte är ett pliktbibliotek bygger samlingen på gåvor. I stort sett alla i Sverige verksamma förlag och utgivare skänker generöst ett exemplar av varje utgiven barn- och ungdomsbok till institutet. Även privatpersoner donerade äldre böcker och annat material under 2020. Alla barn- och ungdomsböcker indexeras och registreras i Libris varefter posterna förs över till Sbi:s bibliotekskatalog. Biblioteket katalogiserade 2020 totalt 2 136 barn- och ungdomsböcker, vilket är en liten minskning jämfört med 2019. Katalogiseringen omfattar främst böcker utgivna i Sverige.

Genom åren har katalogiseringen av så kallad suecana, översättningar från svenska till andra språk utgivna i andra länder, fått stå tillbaka bland annat på grund av brist på resurser. I december 2020 beslutade styrelsen att det inte längre är möjligt att samla in suecana och att insamlingen därför, med hänvisning till stadgarna, avslutas från och med år 2019. Samtal har förts med Kungliga biblioteket (KB) som har det fulla ansvaret för att samla in suecana i Sverige, om bland annat överlämning av förlagskontakter.

Den teoretiska samlingen

Svenska barnboksinstitutets teoretiska samling är en av de äldsta och största i världen inom området barn- och ungdomslitteratur och därmed en unik resurs för både nationella och internationella forskare. Biblioteket förvärvar svensk och utländsk akademisk litteratur om barn- och ungdomslitteratur inom ämnet litteraturvetenskap och angränsande forskningsområden, samt relevant facklitteratur som behandlar barn- och ungdomslitteratur. Den utländska litteratur som förvärvas är huvudsakligen skriven på engelska. Biblioteket köper även in kurslitteratur som används vid kurser i litteraturvetenskap och barnkultur i flera exemplar.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Antalet förvärvade teoretiska verk under 2020 är lägre än tidigare år. Detta kan delvis kopplas till den preciserade inköspolicy som utarbetats de senaste åren, men var huvudsakligen ett resultat av coronapandemin som har försvårat tillgängligheten till den utländska litteraturen. Såväl längre leveranstider som försenad utgivning av verk som skulle ha köpts in under 2020 är en följd av pandemin.

Sbi förvärvar tryckta böcker och periodika till den teoretiska samlingen och utgör därmed ett viktigt komplement till högskole- och universitetsbiblioteken, som har alltmer av digitala medier i sitt bestånd. Sbi står, precis som många andra specialbibliotek, inför en rad utmaningar vad gäller tillgång till digitalt material. Biblioteket följer utvecklingen inom området digitala medier bland annat genom medverkan i nätverk för specialbibliotek och medlemskap i Föreningen för vetenskaplig publicering. Institutets teoretiska samling är tillgänglig via hemlån och fjärrlån. Uppsatser inom ämnet publicerade efter 2011 finns tillgängliga i elektronisk form.

Till den teoretiska samlingen hör ett 40-tal tidskrifter. Många av dem har ämnesord på artikelnivå, vilket gör artiklarna sökbara i katalogen. Allt fler tidskrifter ges ut i digitalt format och vissa av Sbi:s tidskriftsprenumerationer har därmed blivit digitala och är numera tillgängliga online. Sbi länkar även till ett antal Open-Access tidskrifter på bibliotekets webbsida. Nya förvärv presenteras regelbundet i Sbi:s sociala mediekkanaler.

Katalogisering

Sbi:s bibliotek sätter sedan 20 år tillbaka systematiskt ämnesord på den barn- och ungdomslitteratur som ges ut i Sverige (nationellt ansvar) och sedan 1970-talet på den teoretiska litteratur som köps in till biblioteket. Alla ämnesord är sökbara i Sbi:s bibliotekskatalog och i LIBRIS.

Under 2020 har katalogiseringsverktyget Nya Libris övergått från projekt till förvaltning. Det innebär att de viktigaste funktionerna nu är på plats, något som underlättat Sbi:s katalogiseringsarbete. För Sbi:s del har en särskilt viktig utveckling i Nya Libris under året varit tillägget av mallar för bidragskatalogisering, vilket bland annat gör det möjligt att katalogisera enskilda bokkapitel. Sbi fick tillsammans med ett antal andra bibliotek möjlighet att komma med synpunkter på mallarnas utformning. De nya mallarna har inneburit att material som samlats på hög i väntan på bidragsmallar sedan Nya Libris lanserades 2018 nu kunnat åtgärdas. Mycket retroaktivt arbete återstår dock fortfarande på grund av den långa väntan på bidragsmallar.

Barnämnesord

Sbi har det formella och nationella ansvaret för arbetet med att utveckla och administrera ämnesord för barn- och ungdomsboksutgivningen, de så kallade barnämnesorden, som bidrar till att barn- och ungdomslitteraturen blir sökbar i bibliotekskataloger. Under 2020 har arbetet med att utveckla och påföra ämnesord och genrebeteckningar i katalogposterna för barn- och ungdomsböcker fortsatt. Barnämnesorden gynnar både institutets huvudmålgrupp, forskarna, och andra målgrupper, inte minst folkbibliotekens användare.

Redaktionen för barnämnesorden samverkar med Svenska ämnesord vid Kungliga biblioteket samt en referensgrupp som under 2020 utgjordes av deltagare från Bibliotekstjänst (BTJ), Lunds stadsbibliotek, Mediateket i Stockholm, Stockholms stadsbibliotek, Göteborgs stadsbibliotek och Umeå stadsbibliotek.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Redaktionen är sammankallande för referensgruppen som vanligtvis har fyra möten per år (två fysiska och två via mejl). De två fysiska mötena genomfördes digitalt. Vid mötena fattas beslut om nya barnämnesord, vilka Sbi:s bibliotek sedan auktoriserar i Libris. Under 2020 har arbetet med att uppdatera barnämnesordslistans rubriker avslutats. Redaktionen har även reviderat listan och gjort den tillgänglig på webben. Alla ämnesord är även sökbara i Kungliga bibliotekets databas för ämnesord, id.kb.se. Vissa funktioner saknas fortfarande i Libris XL men dessa är förhoppningsvis på gång. I kontakten med redaktionen för Svenska ämnesord har ärenden skapats hos Libris utvecklingsteam för att genomföra till exempel större ändringar av barnämnesord.

Under 2020 har fyra nyhetsbrev skickats ut innehållande information om nya barnämnesord samt annat av intresse inom området. I dagsläget går nyhetsbrevet ut till drygt 140 prenumeranter, främst från olika bibliotek. Andelen prenumeranter har under året ökat något.

Redaktionen planerade tillsammans med Svenska ämnesord en kurs i ämnesord till april 2020. Med anledning av coronapandemin ställdes kursen in. Redaktionen blev inbjudna till ett möte med Librisbibliotek i Västra Götaland för att där berätta om barnämnesorden. Mötet genomfördes digitalt i december med ca 20 åhörare.

Teoretiska ämnesord

Teoretisk litteratur som köps in till institutets bibliotek förses med ämnesord från Sbi:s egen ämnesordslista för största möjliga sökbarhet. Sbi indexerar även tidskriftsartiklar från svenska och internationella tidskrifter rörande litteratur och barnkultur samt uppsatser i LIBRIS. De återfinns dels i Sbi:s bibliotekskatalog, dels i ämnesbibliografin BULB. Den teoretiska ämnesordslistan utvecklas kontinuerligt av redaktionen på Sbi, nya ämnesord diskuteras och antas vid regelbundna biblioteksmöten.

Information och kommunikation

Informationsspridning och medial uppmärksamhet

I media

När det gäller förfrågningar från media är det tydligt att institutet är en tongivande och respekterad part för experthjälp och utlåtanden. Störst uppmärksamhet i såväl tryckta som eter- och sociala medier fick Bokprovningen och Astrid Lindgren-koden (se rubrikerna Bokprovningen och Astrid Lindgren-koden). Sbi kommenterade även Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne vilket också fick genomslag i mediabevakningen. Bokprovningen och Astrid Lindgren-kodens aktiviteter har bevakats av *SVT Kulturnyheter*, *SVT Morgon*, *Sveriges Radio P1 Morgon* och *Kulturnytt* och spridits i sociala medier. TT skrev, liksom tidigare år, en längre artikel om Bokprovningen. Artikeln spreds sedan i flera dagstidningars tryckta upplagor och webbupplagor. På grund av fokus på coronapandemin i media blev ändå Bokprovningen väl uppmärksammas med 49 artiklar och notiser i tryckt media, webbupplagor och fackpress (motsvarande siffra för 2019 var 63 artiklar och notiser). Trenden visar att intresset för Bokprovningen inte bara är koncentrerat till själva releasetillfället utan de analyser av utgivningen som Bokprovningen bidrar med fortsätter att plockas upp av media under hela året.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Svenska barnboksinstitutet har nämnts i redaktionella medier vid 176 tillfällen jämfört med 348 året innan, en minskning som rimligen beror på coronapandemins dominans i den nationella bevakningen.

Totalt har Sbi sänt ut 29 nyhetsbrev och 7 pressmeddelanden med information om den forskningsfrämjande verksamheten, Astrid Lindgren-koden, stipendietilldelning, Bokprovningen, nya publikationer i institutets tidskrift och skriftserie, aktuella föreläsningar och andra evenemang. Omkring 225 inlägg i sociala medier har gjorts med inlägg, foton och kortare filmer.

Digitala plattformar

Sbi arbetar aktivt i olika kanaler för att kunna möta den ökade efterfrågan och utveckla arbetet med att sprida forskningsresultat samt främja kommunikationssamarbeten mellan institutet och andra aktörer. Coronapandemin har fört med sig att det blivit ännu viktigare att utveckla och genomföra aktiviteter i de digitala kanalerna. Sbi:s kanaler för att sprida forskningsresultat och information om det barnlitterära fältet samt föra dialog med våra målgrupper utgörs av webbplatsen, sociala medier och pressrummet. Tidskriften *Barnboken* är en annan kanal och fick en ny uppgraderad webbplats tillika en Facebook-sida i juni (se rubriken *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning*). De filmade programmen på Sbi Play med ca 1 200 visningar gör det möjligt för alla att ta del av utbudet. Bokprovningen filmades av UR Samtiden och har sänts i Kunskapskanalen och på UR Play med runt 2 000 webstartar (för TV-publiken finns ingen statistik men enligt UR är den siffran högre än webstartar). Kortare filmer från Bokprovningstillställningen producerades också. Många lärare och forskare vid högskolor och universitet använder filmerna från Bokprovningen i bland annat undervisningen. I sociala medier har arbetet med rörlig bild för att marknadsföra olika delar av verksamheten, inte minst den forskningsfrämjande, intensifierats. Ett nytt pressrum med kommunikationsverktyget Notified lanserades i oktober. Verktöget ger utökad omvärldsbevakning med inriktning särskilt på digitala- och webbaserade medier som sociala medier och dagstidningars webbupplagor. I pressrummet publiceras pressmeddelanden, nyheter, bilder, filmer och annat material relaterat till verksamheten.

Tredje uppgiften

Sbi:s ämnesområde engagerar och intresserar långt fler än de som studie- eller yrkesmässigt söker information om barn- och ungdomslitteratur. Även om institutets målgrupper framför allt är forskare och studenter samt upphovspersoner, journalister, redaktörer, pedagoger i skola och förskola, bibliotekarier och andra förmedlare, ger institutets bibliotek också service till andra som söker svar på frågor om barn- och ungdomslitteratur, inklusive privatpersoner. De ovan nämnda barnnämnesorden har till exempel väsentligt förbättrat och förenklat sökningar bland all i Sverige utgiven barn- och ungdomslitteratur.

Representanter för organisationer och myndigheter i Sbi:s ständigt vidgade kontaktnät inbjuds till alla de aktiviteter som anordnas, i första hand digitalt. Via program, nyhetsbrev och sociala medier sprids anpassad information om ny forskning samt innehållet i *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* och den vetenskapliga skriftserien för att kunskap om nya forskningsresultat ska spridas till så stora grupper som möjligt.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Arrangemang

Programverksamheten syftar till att sprida kunskap om nya forskningsresultat och barns och ungas läsning samt skapa intresse för och opinion kring barn- och ungdomslitteraturens roll i samhället.

År 2020 blev ett speciellt år på grund av coronapandemin, som gjorde att den publika verksamheten fick ställas om och anpassas till de nya rådande förhållandena. Samtliga program som har genomförts under året har arrangerats digitalt. Förutom Bokprovningen (se särskild rubrik) genomfördes ett samtal om 2020 års Alma-pristagare Beak Heena i samarbete med Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne och Stockholms stadsbibliotek. Professor Elina Druker, ledamot av juryn, intervjuades av Johanna Lundin, kulturskribent. Kulla Gulla-pristagaren 2020 Jakob Wegelius intervjuades av författaren och journalisten Josefine Sundström. Programmet genomfördes i samarbete med Martha Sandwall-Bergströms författarfond. Forskarkonferensen *Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond* arrangerades i samarbete med Linnéuniversitetet och Dawn Sardella-Ayres, University of Cambridge, England, och var helt digital (se rubriken *Konferensen Conceptions of Girlhood Now and Then*). Bokmässan blev även den helt digital och det planerade programmet om Bokprovning 2021 som Sbi skulle genomföra på mässan ställdes in. I stället gjorde Sbi en kortare film om vilka teman som redan nu kan utläsas ur 2020 års utgivning.

Det enda av Sbi:s publika evenemang som inte har arrangerats digitalt är de barnlitterära vandringarna som genomfördes i Stockholm (se särskild rubrik). Vissa program kunde med kort varsel inte överföras digitalt och fick i stället flyttas fram eller ställas in. Ett samarbete med Lärarstiftelsen inleddes under våren angående ett riksdagsseminarium i april om läsfrämjande, men har skjutits upp till våren 2021. Kursen Att skriva barnbokskritik skulle ha genomförts för tredje året i rad i november och har också skjutits upp till hösten 2021. I samarbete med Kungliga biblioteket skulle även en kurs i ämnesordskatalogisering genomförts av två medarbetare på Sbi. Även den kursen har skjutits på framtiden. Ytterligare ett program utifrån tidskriften *Barnbokens* tema "Silence and Silencing in Children's Literature" skulle ha genomförts liksom ett program som uppmärksammade märkesåret 1945 i svensk barnlitteratur. Dessa fick ställas in.

Samtliga program har genomförts med stöd från Stockholms stad, vissa också med annan extern finansiering och i samarbete med andra organisationer (se bilaga för fullständig lista över Sbi:s programverksamhet). Sbi arrangerade totalt fem program och fem litterära vandringar under 2020.

Bokprovningen

Svenska barnboksinstitutets Bokprovning arrangerades för tjugosjunde gången. Med anledning av coronapandemin fick årets Bokprovning flyttas fram en månad och ställas om till ett helt digitalt arrangemang. 2020 års Bokprovning omfattade fyra filmade föreläsningar (lika många som 2019), en dokumentation med statistik och analyser, sex filmer om utställningen (nytt för 2020) samt ökad närvaro i sociala medier. Turnén till Mölndal och Malmö fick ställas in medan turnén till Vimmerby i oktober genomfördes för en mindre publik.

Bokprovningens målgrupp är i första hand forskare och studenter, i andra hand alla vuxna med intresse för barn- och ungdomslitteratur. Målet med Bokprovningen är att beskriva föregående års utgivning av barn- och ungdomsböcker genom statistik och med fördjupningar i bland annat framträdande teman.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Bokprovningen är därmed ett slags litteraturhistoria i mikroformat som belyser ett enskilt år och gör jämförelser bakåt. Särskild uppmärksamhet i Bokprovning 2020 gavs hur klimat- och miljöfrågan skildras i böckerna, utgivningen av ljudböcker samt den stora fantasyutgivningen. Andra framträdande teman i 2019 års utgivning var skildringar av sex och sexuella övergrepp, den nakna kroppen, skildringar av kollektivet samt skräck. Noterbart är också att utgivningen minskade för andra året i rad sedan 2010.

Varje år bjuder Svenska barnboksinstitutet in en eller flera externa experter för att föreläsa eller skriva om ett särskilt tema under Bokprovningen. Inför årets Bokprovning bjöds tre experter in. Dessa var Lydia Wistisen, forskare vid Stockholms universitet, som föreläste utifrån rubriken "Fåglarna fortsätter sjunga: Miljöfrågan i barn- och ungdomslitteraturen 2019"; Malin Alkestrand, forskare och biträdande lektor vid Linnéuniversitetet, som höll föreläsningen "Magiska krafter och katter som räddar världen: Fantasyåret 2019" samt Ann Steiner, forskare vid Lunds universitet, som bidrog med texten "Utgivningen av ljudböcker för barn och unga" i Bokprovningensdokumentationen. Föreläsare från Sbi var bibliotekarierna Kajsa Bäckius och Sofia Gydemo, som talade utifrån rubrikerna "Vad hände i utgivningen 2019? Statistik, teman och analyser" samt "Plast, queer och cheerleading: Hur ämnesord speglar utgivningen 2019". Föreläsningarna filmades av UR den 28 april och publicerades på Sbi play den 20 maj. Filmerna sändes även i SVTs Kunskapskanalen under tre tillfällen i maj, juni och juli. Hecto Labs AB stod för de kortare utställningsfilmerna, som gjordes tillgängliga på Sbi play från den 20 maj.

I samarbete med Statens kulturråd översattes delar ur årets Bokprovning, Bokprovningen under 25 år samt valda delar ur Bokprovningarna från 2017 och 2018. Översättare var B.J. Epstein. I samarbetet ingick också en digital bokprovning föreläsning för förläggare från hela världen, Swedish Literature Exchange. Den hölls av Kajsa Bäckius och Sofia Gydemo.

Barnlitterära vandringar

Svenska barnboksinstitutet anordnade under hösten fem barnlitterära vandringsseminarier i samarbete med professor emerita Maria Nikolajeva, expert i barnlitteratur och med omfattande erfarenhet av vandringsseminarier. Vandringarna anknöt till berömda barn- och ungdomsböcker och utgick från de litterära skyltarna i Stockholm. Serien bestod av sex tvåtimmarsvandringar där varje vandring ägnades en bok. En vandring genomfördes digitalt och en fick ställas in på grund av coronapandemin och nya restriktioner.

Utställningar

Coronapandemin medförde att Sbi:s lokaler inte kunde besökas fysiskt under stora delar av året. Det innebar att planerade utställningar fick planeras om till digitala varianter eller ställas in. Aktiviteter för att uppmärksamma olika författare och illustratörer liksom olika barn- och ungdomslitteraturpriser flyttade till sociala medier. Bland annat uppmärksammades särskilt märkesåret i svensk barnlitteratur, 1945. Det var det år då Astrid Lindgrens *Pippi Långstrump* gavs ut och flera namnkunniga författare, som Lennart Hellsing, Tove Jansson och Martha Sandwall-Bergström, debuterade.

2019 års utgivning av barn- och ungdomsböcker visades i en tematisk utställning i samband med Bokprovningen. Sex kortare filmer producerades om utställningen och lades upp på Sbi Play. Ur samlingarna lånades även ett antal exemplar av *Bland tomtar och troll* ut till Prins Eugens Waldemarsudde och ut-

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

ställningen "Trollbunden – John Bauer och den magiska naturen", som visas på museet under hösten 2020 och våren 2021.

Studiebesök

Svenska barnboksinstitutet erbjuder grupper att besöka institutet under ett ca en och en halv timme långt studiebesök. Institutet presenteras och en genomgång ges av svensk barn- och ungdomslitteraturs historia och/eller Bokprovingen. Under året genomfördes endast ett studiebesök innan coronapandemin satte stopp för större gruppsammankomster. Arbetet med utveckling av digitala studiebesök har påbörjats och kan genomföras från och med 2021. Digitala studiebesök öppnar upp för att kunna erbjuda studiebesök på distans vilket gör att exempelvis utbildningar kan göra studiebesök utan att besöka Sbi på plats. De som under 2020 visade intresse för att ta del av Sbi:s verksamhet genom studiebesök var bland andra Centrum för barnkulturforskning och Institutionen för kultur och estetik vid Stockholms universitet, Institutionen för ABM (Arkiv, bibliotek, museer) vid Uppsala universitet, Institutionen för kultur och lärande vid Södertörns Högskola, Skrivarakademien och skrivartutbildningar vid folkhögskolor.

Samarbeten

De vetenskapliga institutioner som Svenska barnboksinstitutet har samarbetat med under 2020 har varit Göteborgs universitet (Institutionen för litteratur, idéhistoria och religion, Centrum för digital humaniora), Linnéuniversitetet (Institutionen för film och litteratur), Lunds universitet (Institutioner för kulturvetenskaper), Malmö universitet (Institutionen för kultur-språk-medier), Mittuniversitetet (Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap), Stockholms universitet (Institutionen för kultur och estetik, Centrum för barnkulturforskning), Uppsala universitet (Litteraturvetenskapliga institutionen, Institutionen för informationsteknologi, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier), Åbo Akademi i Finland (Litteraturvetenskapliga institutionen).

Övriga samarbetspartners under året har varit Astrid Lindgren AB, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne, Litteraturbanken, Lärarstiftelsen, Marta Sandwall-Bergströms stipendie- och författarfond, Nordiska barnbokskonferensen i Stavanger, Prins Eugens Waldemarsudde, Snöbollens priskommitté, Stiftelsen Solkatten, Stockholms stadsbibliotek, Svenska Tecknare, Svenska Förläggareföreningen, Sveriges Författarförbund, UR Samtiden och Vimmerby berättar. Programverksamheten har genomförts med stöd från Stockholms stad.

Nordiska och internationella kontakter

Institutet har genom *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning*, Sbi:s vetenskapliga skriftserie, forskningsprojekt, workshops och konferenser löpande kontakt med svenska och utländska barnlitteraturforskare. Kontakterna med utländska forskare har också intensifierats som ett resultat av arbetet med IRSC Congress 2019. Kontakter med våra nordiska grannländer sker även kontinuerligt bland annat genom arbetet i programrådet för den nordiska barnbokskonferensen som genomförs i februari 2021 digitalt i Stavanger, Norge. Sbi:s forskningsledare Åsa Warnqvist har även lagt fram en text vid ett högre seminarium vid Linnéuniversitetet.

Regelbundet utbyte av information och material sker också med biblioteks-, arkiv- och universitetsinstitutioner samt barnboksspecialister i Europa, Nordamerika, Australien och Japan, mer sporadiskt även

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

med Latinamerika, Afrika och övriga Asien. Nyutkomna titlar i institutets skriftserie distribueras till flera utländska mottagare, inklusive barnboksinstitutioner. Institutets tidskrift *Barnboken – tidskrift för barnlitteraturforskning* läses av forskare över hela världen.

Bibliotekets omfattande teoretiska samling och Bokprovningen röner stor uppskattning bland dess besökare. Många hör också av sig genom institutets andra kanaler med frågor som rör svensk barnlitteratur. Besöken förmedlas till viss del via Svenska Institutet, IBBY Sverige (International Board on Books for Young People), Kulturrådet och andra, men många specialintresserade från en mängd olika länder söker sig direkt till Sbi. Institutet skulle under året ha haft flera utländska besökare, såväl forskare som branschpersoner, men majoriteten av besöken har fått ställas in eller skjutas på framtiden på grund av coronapandemin.

Styrelse

Institutet leds av en styrelse som består av representanter för de fyra stiftarna (Stockholms universitet, Svenska Förläggareföreningen, Föreningen Svenska Tecknare och Sveriges Författarförbund), ledningsgruppen vid Sbi samt en representant för personalen. I styrelsen ingår även två ordinarie ledamöter som har intresse av institutets verksamhet och som kan verka för att institutets mål uppfylls. Ordföranden utses av regeringen. Mandatperioden för representanterna är normalt tre år med möjlighet till en periods omval. Styrelsen har sammanträtt vid fyra tillfällen under året varav tre genomförts digitalt.

Styrelsens sammansättning år 2020 har varit Kristina Rennerstedt (ordförande); Magnus Öhrn (docent, fram till februari), Maria Andersson (docent, fr.o.m. mars ordinarie) och Elina Druker (professor, suppleant fr.o.m. mars) från Stockholms universitet; Johanna Ringertz (Natur & Kultur, skattmästare) och Ylva Blomqvist (Rabén & Sjögren, suppleant) från Svenska Förläggareföreningen; Joanna Hellgren (illustratör och författare) och Linnea Krylén (konstnär, suppleant) från Föreningen Svenska Tecknare; Hanna Zetterberg (författare, vice ordförande) och Mårten Sandén (författare, suppleant) från Sveriges Författarförbund; Marja Sandin-Wester (ledamot i Kulturnämnden, ordförande i Kyrkogårdsnämnden) från Stockholms stad samt Lillemor Torstensson (verksamhetsansvarig, föredragande), Åsa Warnqvist (ekonomichef, adjungerad) och Sofia Gydemo (bibliotekarie, personalrepresentant) från Svenska barnboksinstitutet.

Personal

Totalt har Svenska barnboksinstitutet under större delen av året haft tio anställda, fördelat på sex heltidstjänster och fem deltidstjänster, totalt 7,86 tjänster. Utöver detta har institutet vid behov anlitat timpersonal.

Institutets inre organisation kännetecknas av högpresterande personal med stor kompetens. Institutets ledningsgrupp består av verksamhetsansvarig och ekonomichef. Under 2020 har det inre såväl som det yttre arbetet präglats av coronapandemin. En snabb omställning till digital aktivitet och ändrade rutiner för forskningsbiblioteket innebar att service till låntagare och andra kunde upprätthållas.

Från mitten av mars har stora delar av personalgruppen arbetat hemifrån. Ergonomiska hjälpmedel har köpts in för att undvika arbetsmiljöskador vid hemarbete, policydokument har upprättats gällande hem-

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

arbete, en enkät har skickats ut för att undersöka arbetsmiljö och hälsa och en friskvårdssatsning har gjorts. Ledningsgruppen har hållit kontinuerlig kontakt och dialog med medarbetarna för att säkerställa att ohälsa eller arbetsskador inte uppkommer på grund av de rådande förhållandena. Digitala personalmöten och digitala fredagsfikor har genomförts varje vecka.

Fortbildning av personalen har fortgått huvudsakligen digitalt. Forskningsledaren har under året genomgått en forskarhandledarutbildning samt deltagit i konferens om löneutveckling hos Arbetsgivarverket. Verksamhetsansvarig har deltagit i Partsrådets webinarium om hållbart arbete, en bibliotekarie har gått en kurs i vetenskaplig publicering och en annan bibliotekarie har gått en kurs i sociala medier. En planeringshalvdag har hållits med planering för nästa verksamhetsår.

I och med att institutet har uppgraderat till molnbaserad arkivering har arbetet med en dokumenthanteringsplan enligt gällande riktlinjer påbörjats.

I januari annonserades bibliotekarietjänsten med ansvar för den teoretiska samlingen ut. 99 personer, varav 77 procent kvinnor, ansökte. Tillsättningen drog ut på tiden på grund av coronapandemin. I augusti anställdes Sara Lafolie, bibliotekarie, med en bakgrund från Nordiska museets bibliotek och Myn-digheten för tillgängliga medier (MTM).

Institutets ledning och kansli

Ledningsgruppen utgörs av Lillemor Torstensson (verksamhetsansvarig, bibliotekschef och kommunikatör) och Åsa Warnqvist (ekonomichef och forskningsledare). Kansliet består även av Margareta Hofgren (ekonom) och Björn Andersson (vaktmästare). Lillemor Torstensson ansvarar för kommunikation och information.

Den forskningsfrämjande verksamheten

Forskningsledaren Åsa Warnqvist leder den forskningsfrämjande verksamheten och Hanna Liljeqvist och Simon Springare är forskningsassistenter. Caroline Bergström, masterprogrammet i humaniora vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, har varit timanställd inom projektet Den svenska barnlitteraturens historia.

Forskningsprojektet Astrid Lindgren-koden

Projektledare för och forskare inom projektet är Malin Nauwerck, fil.dr i litteraturvetenskap. Forskare inom projektet är även Anders Hast, professor i datoriserad bildbehandling vid Uppsala universitet.

Den forskningsstödande verksamheten

Bibliotekets medarbetare är Kajsa Bäckius (systembibliotekarie), Sofia Gydemo (bibliotekarie, insamling av barn- och ungdomsböcker, barnämnesord), Hanna Liljeqvist (handläggare/katalogisatör, teoretiska ämnesord), Sara Lafolie (bibliotekarie, äldre samlingar, inköp av teoretisk litteratur, teoretiska ämnesord, från augusti) samt Lillemor Torstensson (bibliotekschef och kommunikatör). Jennifer Wahlund (studerande i biblioteks- och informationsvetenskap) och Adeline Vernerback (studerande i barn- och ungdomslitteratur) har varit timvikarier.

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Praktikanter

Under året har två universitetsstudenter förlagt sin praktik till Sbi, Caroline Bergström från Masterprogram i humaniora vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, och Emilia Hellberg från Projektledarutbildning på Stockholms universitet som en del av kandidatexamen på kulturvetarprogrammet med litteraturvetenskap som huvudämne. Båda har varit praktikanter inom den forskningsfrämjande verksamheten.

Bilagor

Biblioteksstatistik

	2018	2019	2020
Utlån	923	963	715
Fjärrlån	<i>Varav 107 fjärrlån</i>	<i>Varav 104 fjärrlån</i>	<i>Varav 88 fjärrlån</i>
Antal omlån	2 061	1 784	1 924
Totalt antal utlån med omlån	2 984	2 747	2 639
Läsesalslån	1 871	1 373	587
Barn/ungdomsböcker, accession	2 039	2 414	2 136
Teoretisk litteratur, accession	260	200	108
Totalt antal barn- och ungdomsböcker	97 429	99 843	107 082*
Totalt antal teoretisk litteratur	19 447	19 647	15 235*
Totalt antal volymer	116 876	119 490	122 317*
Periodika, löpande	47	47	40
Indexerade artiklar och kapitel	Ej räknat	Ej räknat	72
Totalt indexerade artiklar och kapitel	Ej räknat	Ej räknat	18 290
Antal framtagningar i arkivet	Ej räknat	Ej räknat	66
Antal besökare	Enskilda: 872 Gruppbesökare: 218 Åhörare, internt: 518 Åhörare, externt: 1 411	Enskilda: 893 Gruppbesökare: 249 Åhörare, internt: 610 Åhörare, externt: 1 556	Enskilda: 214 Gruppbesökare: 37 Åhörare: 787**
Totalt antal besökare	3 019	3 308	1 038

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

* I det nya bibliotekssystemet som började användas 2020 är det, till skillnad från föregående bibliotekssystem, möjligt att söka fram antal exemplar för de olika samlingarna. Tidigare års siffror har baserats på siffran för året innan plus antal accesserade böcker. Siffrorna 2020 redovisar det antal exemplar som finns enligt bibliotekssystemet. Det är anledningen till att skillnaden mellan 2019 och 2020 är större än mellan tidigare år. Den till synes minskade teoretiska samlingen kan förklaras med att det tidigare räknats in en stor mängd huvudposter som inte har enskilda exemplar.

** På grund av att så många program och aktiviteter har anordnats digitalt med gemensamt ansvar mellan aktörer går det 2020 inte separera interna och externa åhörare. Siffran är även lågt räknad eftersom siffror inte finns för alla digitala program.

Statistik digitala plattformar och sociala medier

barnboksinstitutet.se/ barnboken.net (Google Analytics)

	barnboksinstitutet.se 2019/2020	barnboken.net 2020
Besök	25 959/25 604	10 275
Unika besökare	14 425/14 928	10 309
Sidvisningar	55 692/50 830	46 630
Sidor/besök	2,16/1,99	2,77
Genomsnittlig tid på webbplats	00:01:52/00:01:56	00:02:27

Föreläsningar, program och publicerat

- Filmade föreläsningar under Bokprovningen (4 stycken) (se särskild rubrik). Kortfilmer om Bokprovningens utställning samt intervjuer med gästföreläsarna. 1 turné genomförd.
- Filmad och livesänd intervju om Baek Heena, 2020 års mottagare av Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne. Med Elina Druker, ledamot av Alma-juryn och moderator Johanna Lundin. Arrangör: Sbi i samarbete med Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne och Stockholms stadsbibliotek.
- Filmad intervju med 2020 års mottagare av Kulla-Gullapriset Jakob Wegelius. Moderator Josefine Sundström, journalist och författare. Sbi i samarbete med Stiftelsen Martha Sandwall-Bergströms författarfond.
- Conceptions of Girlhood Now and Then: Girls' Literature and Beyond. Sbi i samarbete med Linnéuniversitetet i Växjö. Digital konferens. Keynote av Åsa Warnqvist, Sbi, och Mia Österlund, Åbo Akademi ("What about the Fat Girl in Fiction? Perspectives on Children's Literature, Girlhood and Fat Studies"). Presentationer av Malin Nauwerck ("Rational Women: Romance as

Stift. Svenska barnboksinstitutet
Org.nr 802007-5852

Threat in the Work of Louisa May Alcott and Astrid Lindgren”) och Hanna Liljeqvist (“Speaking Up by Writing Down: Diary Writing and Empowerment in Meg Cabot’s The Princess Diaries”).

- Fem vandringar i barnlitterära Stockholm, varav en digital. Ansvarig professor emerita Maria Nikolajeva.

Övrigt där institutets medarbetare och projektdeltagare medverkat

- Nordiska rådets lyft för barnlitteratur, tema ”En värld i förvandling, ekokritiska perspektiv”, Köpenhamn, Danmark. Lydia Wistisen, Stockholms universitet, höll sin Bokprovningsföreläsning.
- ”Humorn i böckerna om Pippi Långstrump”, webinarium via Zoom. Föreläsning för lektorer runt om i världen i arrangemang av Svenska Institutet. Lillemor Torstensson, Sbi.
- Presentation inom projektet Astrid Lindgren-koden ”Språkspel, ljudeffekt, ordbild: en intermedial och tvärvetenskaplig grund för framtida forskning på Astrid Lindgrens stenograferade originalmanuskript”. Malin Nauwerck, Sbi, i egenskap av stipendiat inom Bernadotteprogrammet på Kungliga Vitterhetsakademien.
- ”Ett eget rövarspråk – inbjudan till samarbeten kring Astrid Lindgrens stenograferade originalmanuskript”, presentation av Malin Nauwerck, Sbi, på Centrum för barnkulturvetenskapliga tvärforskardag, Stockholms universitet.
- ”The Stenographic Code”, presentation av projektet Astrid Lindgren-koden av Malin Nauwerck, Sbi, och Anders Hast, Sbi/Uppsala universitet. Children’s Literature and Digital Humanities. digital konferens om digital humaniora och barnlitteratur, Antwerpen.
- Digital bokprovningsföreläsning för förläggare från hela världen, Swedish Literatur Exchange/Kulturrådet. Kajsa Bäckius och Sofia Gydemo, Sbi.
- ”Den stenografiska koden: att knäcka och kommunicera Astrid Lindgrens hemliga språk med digitala metoder”, presentation av Malin Nauwerck, Sbi, vid Dag Hammarskjöld-seminariet Nya litteraturvetenskapliga fronter inom digital humaniora, Högre seminariet i litteraturvetenskap, Uppsala Universitet.
- Digital presentation om barnämnesord för Librisanknutna bibliotek i Västra Götaland. Kajsa Bäckius och Sofia Gydemo, Sbi.
- ”Våldsskildringar i samtida barn- och ungdomslitteratur”, text av Åsa Warnqvist, Sbi, och Maria Nilson, Linnéuniversitetet, framlagd vid CHILL-seminariet vid Linnéuniversitetet. Genomfördes digitalt.
- Presentation om facklitterärt skrivande på seminarium vid Ädelfors folkhögskola, Åsa Warnqvist, Sbi. Genomfördes digitalt.

Rapporter, skriftserieböcker, vetenskapliga artiklar av medarbetare m.m.

- *Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet: En dokumentation Årgång 2019.* Stockholm, Svenska barnboksinstitutet 2020.
- *The Swedish Institute for Children's Books: The Book Tasting. Summary 2019.* Translated by B.J. Epstein with support from the Swedish Arts Council. Stockholm, the Swedish Institute for Children's Books 2020.
- *The Swedish Institute for Children's Books: The Book Tasting. 25 Years of the Book Tasting 1993–2017. Summary 2017–2018.* Translated by B.J. Epstein with support from the Swedish Arts Council. Stockholm, the Swedish Institute for Children's Books 2020.
- *Pippi mellan världar. En bildretorisk studie,* Diss. Lisa Källström. Lunds universitet, 2020. Svenska barnboksinstitutets skriftserie nr 150.
- *Vart längtar min fot. Om Barbro Lindgrens författarskap.* Ulf Boëthius. Stockholm, Makadam, 2020. Svenska barnboksinstitutets skriftserie nr 151.
- *Framtidens kvinnor. Mognad och medborgarskap i svenska flickböcker 1832–1921.* Maria Andersson. Stockholm: Makadam förlag, 2020. Svenska barnboksinstitutets skriftserie nr 152.
- *Lista över auktoriserade ämnesord för indexering av barn- och ungdomslitteratur.* Svenska barnboksinstitutet, 2020.
- *Ämnesordslista – teoretisk litteratur. Gäller från 2013.* Svenska barnboksinstitutet, 2020.
- "Reading L.M. Montgomery: What Adult Swedish and Canadian Readers Told Us", *Journal of L.M. Montgomery Studies*, Åsa Warnqvist, Sbi, och Catherine Sheldrick Ross, <https://journaloflmmontgomerystudies.ca/reading/rosswarnqvist>. Vetenskaplig artikel.
- Specialnummer av den vetenskapliga tidskriften *International Research in Children's Literature* (volym 13, juli 2020), redigerat av Åsa Warnqvist, Sbi, tillsammans med Elina Druker, Björn Sundmark och Mia Österlund. Artiklar baserade på presentationer från föregående års IRSL Congress 2019.